

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ

ШВЕД АЛІНА БОРИСІВНА

УДК 330.34: 005.2: 332.122

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ**

Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник

доктор економічних наук, професор
Новікова Марина Миколаївна,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова,
завідувач кафедри менеджменту
і публічного адміністрування

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Гудзь Петро Васильович,
Економіко-гуманітарний інститут Національного університету «Запорізька політехніка»,
директор;

кандидат економічних наук, доцент
Перепелюкова Олена Василівна,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Захист відбудеться «13» травня 2021 р. о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.251.01, у Науково-дослідному центрі індустріальних проблем розвитку НАН України за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1-А, 5 поверх.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1-А.

Автореферат розісланий «13» квітня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. М. Красносова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Забезпечення стійкого економічного розвитку регіонів України є пріоритетним завданням сьогодення для національної економіки. Це пов'язано з тим, що розвиток ринкових відносин та економічні кризи останнього десятиріччя виявили значні недоліки в регіональному управлінні, усунення яких потребують негайних і ефективних заходів, спрямованих на вдосконалення структури економічного середовища та збереження науково-технічного потенціалу для забезпечення масштабних економічних й соціальних змін у регіональних економічних системах.

В умовах реформування національної економіки вирішення проблеми стратегічного вибору окремого регіону, з урахуванням регіональних специфік й особливостей окремих територій, вимагає створення необхідних умов для забезпечення економічного зростання регіонів на основі узгодженості інтересів державної влади, бізнес-структур та суспільства.

Формування та реалізація стратегії управління економічним розвитком регіонів (СУЕРР) є для кожного окремого регіону тим інструментом, який дозволить регіональній економічній системі реалізувати свій потенціал за умови раціонального розміщення продуктивних сил, поглиблення спеціалізації господарства регіону на основі використання тих факторів та умов виробництва, які є найбільш сприятливими для певних територій.

Теоретичним та практичним аспектам економічного розвитку як економічної категорії було приділено увагу таких видатних закордонних та вітчизняних вчених, як І. Ансофф, В. Геєць, С. Мочерний, Р. Нурєєв, Т. Огаренко, Л. Проданова, А. Сміт, М. Годаро, В. Томас, Й. Шумпетер, Н. Яремчук та ін.

Вивченням питань економічного та соціального розвитку на рівні регіону займалися такі українські вчені, як О. Амосов, В. Без'язичний, П. Бубенко, М. Бутко, Н. Белікова, О. Васильєв, Н. Гавкалова, П. Гудзь, М. Долішний, М. Дороніна, Ю. Іванов, М. Кизим, О. Козирєва, Н. Кондратенко, О. Красноносова, В. Медвідь, М. Новікова, О. Перепелюкова, В. Хаустова, І. Ярошенко та ін.

Проте, деякі питання щодо формування стратегії управління економічним розвитком регіонів є невирішеними, оскільки існує велика кількість проблем інституціонального, організаційного та фінансового характеру, пов'язаних із глобалізацією економічних процесів, відсутністю належного рівня регіонального управління та ступеню його впливу на економічний розвиток регіональних економічних систем.

Усі ці обставини й визначили вибір теми дослідження, його мету, структуру та стали основою для розробки науково-методичного забезпечення формування та реалізації стратегії управління економічним розвитком регіонів України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у відповідності із наступними законодавчими актами: Закон України від 5.02.2015 № 156-VIII «Про засади державної регіональної політики»; Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»; Закон України від 8.09.2005р. № 2850-IV «Про стимулювання розвитку регіонів»; «Стратегія розвитку Харківської області до 2020 року» та відповідно до плану науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова в рамках держбюджетних науково-дослідних робіт за темами: «Сталий розвиток в умовах глобальних викликів: методологія та практика» (державний реєстраційний № 0116U003589, 2016 – 2018 рр.) де автором були визначені напрями державної політики економічного розвитку регіонів України, сформовані основні проблеми регіонального розвитку та надані пропозиції щодо їх вирішення; «Забезпечення якості прийняття управлінських рішень в умовах європейської інтеграції: теорія, методологія, практика» (державний реєстраційний № 0119U002496 2019-2021 рр.), в якій автор розглянув проблематику забезпечення прийняття і реалізації управлінських рішень для регіонів України з урахуванням підвищення їх якості.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка методичного забезпечення формування стратегії управління економічним розвитком регіонів.

Для досягнення поставленої мети в дисертації було вирішено наступні завдання: узагальнено сутність та ознаки економічного розвитку і, на цій основі, уточнено сутність, зміст та ознаки поняття «економічний розвиток» регіону;

розроблено науково-аналітичне забезпечення визначення системних проблем існуючого рівня управління економічним розвитком регіону;

обґрунтовано методичне забезпечення формування та реалізації стратегії управління економічним розвитком регіону;

розвинуто методичні положення з формування стратегії управління економічним розвитком регіонів;

запропоновано методичний підхід до оцінки рівня управління економічним розвитком регіону.

Об'єктом дослідження є процес управління економічним розвитком регіонів.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних положень й практичних рекомендацій щодо формування та реалізації стратегії управління економічним розвитком регіонів.

Методи дослідження. Теоретичну та методичну основу дослідження становлять ключові положення, принципи та методи економічної науки, теорії управління, регіональної економіки, а також праці вітчизняних та зарубіжних учених.

У дисертації було використано такі методи дослідження: *абстрактно-логічного узагальнення* – для обґрунтування актуальності, теми, мети і завдань дослідження;

індукції, дедукції, порівняння та систематизації – для дослідження сутності понять «економічний розвиток», «управління економічним розвитком», «стратегія управління економічним розвитком регіону»; *системного аналізу* – при виявленні особливостей формування стратегії управління економічним розвитком регіонів; *методи математичної статистики, SWOT-аналізу* – при дослідженні сучасного стану та перспектив економічного розвитку регіонів; *економіко-математичного моделювання та прогнозування* – при діагностиці перспектив формування стратегії управління економічним розвитком Харківського регіону та розробці методичного підходу до оцінки рівня управління економічним розвитком регіону.

Інформаційною базою дослідження є закони України; нормативно-правові акти Верховної Ради України; Кабінету міністрів України; дані Міністерства інфраструктури України, Міністерства розвитку громад та територій України, Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України; постанови; рішення уряду, регіональних органів влади; матеріали Державного комітету статистики України, бібліографічні джерела, результати власних розрахунків.

Наукова новизна одержаних результатів. У процесі дослідження в роботі отримано ряд наукових результатів різного ступеня новизни:

удосконалено:

науково-аналітичне забезпечення визначення системних проблем існуючого рівня управління економічним розвитком регіонів України, яке на відміну від інших, має у підґрунті алгоритм оцінювання, що передбачає комплексну перевірку результатів оцінки показників економічного розвитку на основі їх ранжирування за кожним з обраних факторів трьома методами, та надає можливість провести оцінку остаточного рівня економічного розвитку регіонів України ранжируванням сукупних рангів за множиною обраних показників економічного розвитку регіонів;

методичний підхід до оцінки управління економічним розвитком регіону, який на відміну від існуючих враховує такі ключові показники, як рівень конкурентоспроможності регіону та рівень валового регіонального продукту, що задовольняють умовам визначеності, та дозволяє оцінити його за величиною та напрямком впливу кожного з обраної множини факторів та спрогнозувати значення результуючого показника за наперед заданими змінами всіх чинників;

дістали подальшого розвитку:

теоретичне обґрунтування сутності, змісту та ознак поняття «економічний розвиток», яке на відміну від існуючих, визначено, як цілеспрямовану, прогресивну зміну складу, взаєморозташування і взаємодії елементів, рівня і якості функціонування економічної системи, що підвищують її ефективність;

методичні положення з формування стратегії управління економічним розвитком регіонів, які на відміну від інших, передбачають оптимальне поєднання самостійності регіонів, насамперед у сфері вирішення повсякденних питань місцевого (регіонального) розвитку та координуючої, стимулюючої ролі центру (що представляє інтереси

суспільства, країни в цілому) при можливостях максимального використання сильних сторін регіону з одночасною нейтралізацією або перетворенням у переваги слабких сторін для забезпечення прогресивних змін;

методичне забезпечення щодо обґрунтування перспектив формування стратегії управління економічним розвитком регіону, особливість якого полягає у застосуванні інструментів та методів прогнозування рівня економічного розвитку регіону на основі оцінки можливого стану об'єкту дослідження в майбутньому з метою виявлення можливих альтернатив та корегування Стратегії, спрямованої на забезпечення дієздатності та стійкості території на основі балансу економічних інтересів.

Практичне значення одержаних результатів. Наукові результати дисертаційної роботи використані: у роботі Харківської обласної Ради (довідка про впровадження № 254 від 17.09.2020 р.) при підготовці аналітичних матеріалів з питань реформування регіональної політики області; Лозівської міської ради Харківської області (довідка про впровадження № 1/03-31 від 21.09.2020 р.) при підготовці пропозицій для регіональних органів влади, спрямованих на розробку місцевих програм розвитку; в навчальному процесі ХНУМГ імені О. М. Бекетова при викладанні дисциплін «Адміністративний менеджмент», «Регіональна економіка», «Стратегічна діагностика» (довідка № 541 від 11.09.2020).

Апробація результатів роботи. Основні результати досліджень, висновки і рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, доповідалися на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Сталий розвиток в умовах глобальних викликів» (м. Харків, 7-8 квітня 2017 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні інноваційно-інвестиційні механізми розвитку національної економіки» (м. Полтава, 26 жовтня 2017 р.); XX Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Інновації XXI століття» (м. Вінниця, 25 травня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції (м. Дніпро, 15 грудня 2018 р.); I Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції присвяченій 95-річчю Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова «Інновації в управлінні соціально-економічним розвитком» (м. Харків, 5 березня 2018 р.); VI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку» (м. Острог, 25 жовтня 2019 р.); II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Формування ефективних механізмів управління в умовах трансформації соціально-економічних систем» (Харків, 12 березня 2020 р.); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі» (м. Кременчук, 13-15 березня 2020 р.).

Публікації основних положень дисертаційної роботи представлені в 22 наукових працях. Серед них: розділи у 3-х колективних монографіях, 11 статей (9 одноосібних), з яких 8 статей у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних

баз даних (1 у співавторстві у базі Scopus); 3 статті у наукових фахових виданнях, 8 тез доповідей у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 9,5 друк. аркушів, з яких здобувачу належить 8,5 друк. аркушів.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, у тому числі основний текст складає 256 сторінок, який включає 45 таблиць, 44 рисунки. Список використаних джерел налічує 318 найменувань і викладено на 37 сторінках. Робота включає 22 додатки, що представлені на 15 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі подано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито зв'язок роботи із науковими програмами, планами та визначено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, представлені дані щодо апробації.

У першому розділі «**Теоретичні основи управління економічним розвитком регіонів**» уточнено сутність понять «економічний розвиток» та «економічне зростання», визначено складові управління економічним розвитком та досліджено особливості формування стратегії управління економічним розвитком регіонів.

Різноманітність підходів до управління економічним розвитком регіонів зумовила необхідність визначення сутності понять «економічний розвиток». Обґрунтовано, що під «економічним розвитком» доцільно розуміти цілеспрямовану, прогресивну зміну складу, взаєморозташування і взаємодії елементів, рівня і якості функціонування економічної системи, що підвищують її ефективність.

Визначено, що реалізація завдань управління економічним та соціальним розвитком регіонів України залежить від можливостей відтворити й залучати на свою територію всі види економічних ресурсів та з їх допомогою впливати на соціальний та економічний стан життя людей.

Доведено, що загальна концепція управління економічним розвитком регіону має спрямовуватись на врахування позитивних проявів розширення економічного простору регіонів (рис. 1).

Сьогодні суб'єкти регіонального розвитку повинні аргументовано визначати окремі стратегічні цілі та завдання розвитку економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал з урахуванням конкурентних переваг регіону та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні.

Трансформації продуктивних сил та виробничого потенціалу регіонів, що викликані неефективним управлінням економічним розвитком України та її регіонів, а також наслідками світової фінансової кризи, вимагають системного і стратегічного підходу до регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

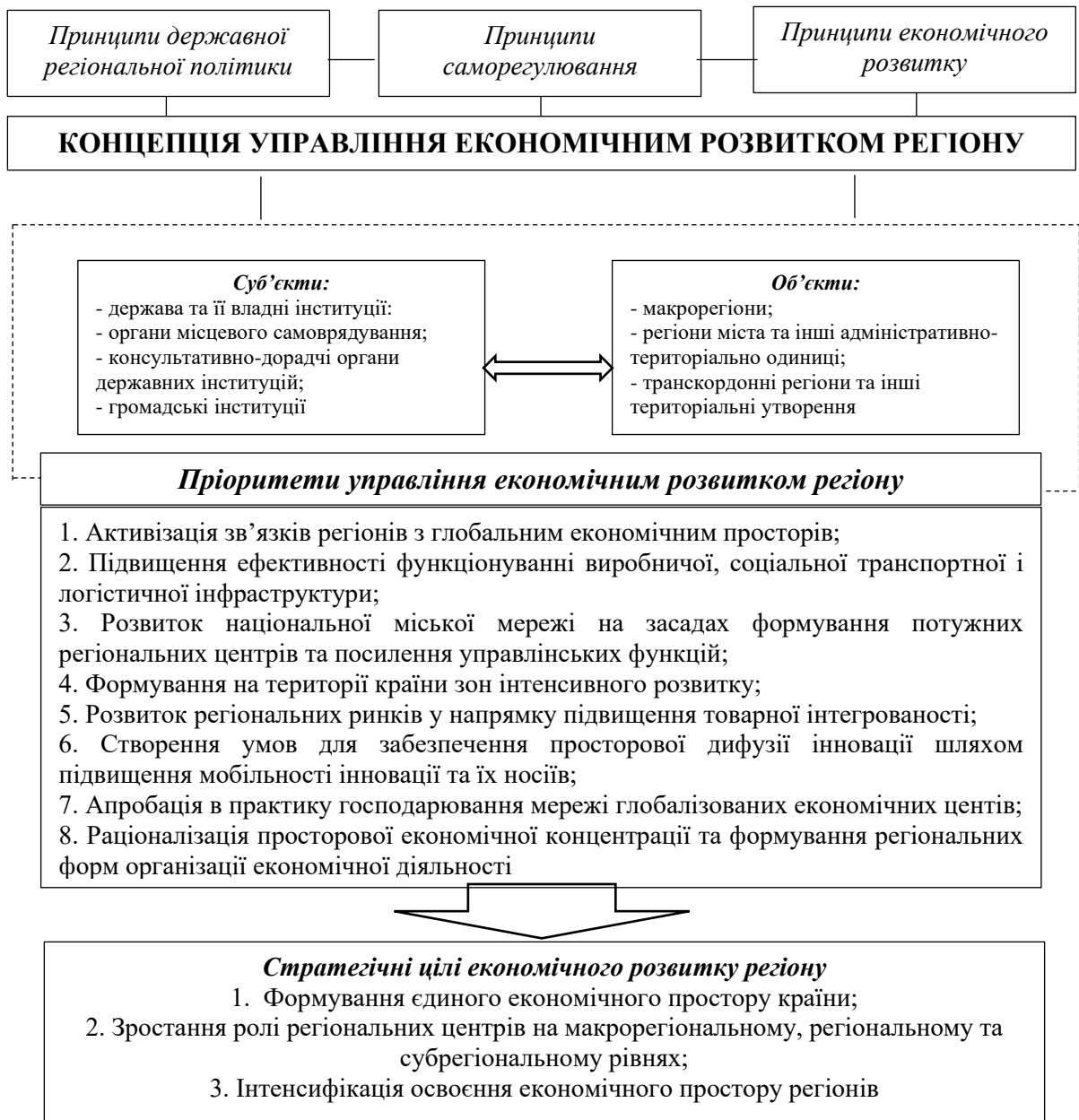

Рис. 1. Модель концепції управління економічним розвитком регіонів

Тож важливе місце у стратегії розвитку регіонів має посідати завдання стимулювання ділової активності реального сектору економіки, підтримка підприємництва та самозайнятості населення з метою збільшення кількості робочих місць і гарантування економічної та соціальної безпеки регіону.

Обґрунтовано, що сучасне розуміння регіональних стратегій розвитку передбачає удосконалення регіональної соціально-економічної системи на основі обґрунтування специфічних для кожного регіону перспектив розвитку з використанням методології стратегічного планування й отримує своє логічне продовження в підготовці системно структурованої сукупності генеральних цілей, задач, напрямів соціально-економічного розвитку.

Забезпечення поточного, перспективного і стратегічного управління економічним розвитком регіону, їх єдності в системі інтегрального управління, раціоналізації впливу технологічних складових видів управління на економічну результативність кожного з них і систему інтегрального управління розвитком регіонального господарства, визначає створення механізму управління регіональною економічною системою економічно доцільним, виходячи з функціональної спрямованості механізму виступати інструментарієм раціоналізації елементної взаємодії системи управління економічним розвитком регіонального господарства в довгостроковому періоді часу.

Отже, проведені дослідження дозволили довести, що у перспективному і стратегічному управлінні економічним розвитком регіону необхідні такі комплексні організаційно-економічні, інноваційні та фінансово-інвестиційні заходи в складі окремих комплексів і напрямків розвитку, узагальнюючої і приватних стратегій, які, відповідаючи можливостям використовуваного ресурсного та інвестиційного потенціалів, могли б підвищити технічний та інноваційний рівні основного капіталу регіонального господарства, відповідні нормативним вимогам, що пред'являються до фізичного зносу.

У другому розділі «**Аналіз стану та тенденцій економічного розвитку регіонів України**» проведено аналіз рівня ефективності економічної діяльності регіонів України за валовим регіональним продуктом (ВРП), здійснена оцінка сучасного рівня управління економічним розвитком регіонів України та проведено діагностику перспектив формування стратегії управління економічним розвитком Харківського регіону.

Визначено, що економічна діяльність регіонів України за останнє десятиріччя зазнала значних змін. Останніми роками практика взаємовідносин між регіонами та державою довела, що політика вирівнювання, яка спрямована на зменшення диспропорцій у розвитку та підтримку менш розвинутих у економічному плані територій, не дала очікуваного результату. Це пов'язано з тим, що підтримка з боку держави виражається, як правило, фінансовою допомогою, субсидіями та не спрямована на формування та зміцнення економічного потенціалу територій.

Інтегрованим статистичним показником, що характеризує рівень економічної діяльності та економічний розвиток регіону є валовий регіональний продукт (ВРП), який вимірюється вартістю товарів та послуг, які вироблені регіоном для кінцевого споживання.

На підставі спостережень Державного управління статистики України було сформовано вихідні дані для 25 регіонів України за період з 2013 по 2019 рр. (для валового регіонального продукту – по 2017 р.). Станом на 1-й квартал 2020 р. Державне управління статистики України оприлюднило дані про ВРП до 2017 р. Тому це єдиний показник в дослідженні, часовий інтервал спостереження за яким обмежується 5 роками (2013-2017 рр.)

Вибір часового інтервалу є обґрунтованим з точки зору політичних та економічних факторів, які мають вплив на розвиток регіонів та країни в цілому. Множина даних, що містить понад 2 500 спостережень може вважатися достатньою для формування статистично обґрунтованих управлінських рішень.

При проведенні чисельного експерименту було усвідомлено, що кожна група спостережень містить показники з різними одиницями вимірювання (млн. грн., тис. грн., осіб, тис. грн./1 особу тощо), тому запропоновано провести стандартизацію обраних показників за наступним алгоритмом:

визначити найбільше значення показника f_i^k в i -му часовому ряді:

$$M_i^k = \sup_{n \in [1;25]} f_i^k(n); \quad (1)$$

визначити найбільше значення показника f_i^k в i -му часовому ряді:

$$m_i^k = \inf_{n \in [1;25]} f_i^k(n); \quad (2)$$

визначити відстань між найбільшим та найменшим значенням показника (розмах ряду) f_i^k в i -му часовому ряді:

$$d_i = |M_i^k - m_i^k|; \quad (3)$$

визначити долю відстані d по відношенню до максимального значення показника f_i^k в i -му часовому ряді як критерій нерівномірності розподілу показника для кожного регіону:

$$r_i = \frac{d_i}{M_i^k} \cdot 100\%; \quad (4)$$

визначити 1-шу кватиль, яка показує, яка частина показників має значення нижчі, ніж 25% центиль:

$$Q_1^k = m_i^k + d_i \frac{\frac{1}{4} \sum f_i^k - S_{Q_1-1}}{f_{Q_1}}, \quad (5)$$

де S_{Q_1-1} – накопичена частота інтервалу, який передує інтервалу, що містить кватиль, f_{Q_1} – частота інтервалу, що містить кватиль;

визначити долю у відстані між найбільшим та найменшим значенням f_i^k показника для кожного регіону (стандартизоване значення показника):

$$nf_i^k = \frac{f_i^k(n)}{d_i}; \quad nf_i^k \in [0; 1]; \quad (6)$$

обчислити середнє арифметичне значення показника $\tilde{f}_i^k$ за весь період спостереження (для кожного регіону):

$$CAf_i^k = \frac{\sum_{p=1}^N n\tilde{f}_i^k}{N}; \quad (7)$$

обчислити середнє геометричне значення показника $\tilde{f}_i^k$ за весь період спостереження (для кожного регіону):

$$GFf_i^k = \sqrt[N]{\prod_{p=1}^N n\tilde{f}_i^k}; \quad (8)$$

провести ранжирування регіонів за кожним показником;

порівняти результати ранжирування за стандартизованими значеннями абсолютних показників та відповідних до них, приведених на одиницю населення регіону.

Стандартизація сукупності показників за кожним часовим проміжком обумовлена тим, що реакція різних регіонів України на зміну соціальних економічних, політичних чинників, яка виражається у показниках економічної активності, виявляється неоднорідною. Тому важливо спостереження саме за динамікою зміни множини обраних факторів в кожному регіоні України.

На підставі аналізу ранжирування регіонів за стандартизованими показниками абсолютного значення валового регіонального продукту виділено п'ятірку регіонів з найвищими значеннями відповідних показників – м. Київ, Дніпропетровська, Харківська, Донецька та Полтавська області; та п'ятірку регіонів з найнижчими значеннями відповідних показників – Чернівецька, Тернопільська, Закарпатська, Херсонська та Волинська області.

Як показали розрахунки, частка ВРП в розрахунку на одну особу протягом періоду спостереження в усіх регіонах в середньому збільшилася в 2,2 рази (за виключенням Луганської та Донецької областей).

П'ятірка регіонів-лідерів за величиною ВРП після розрахунку на одну особу частково змінилася (табл. 1). Цей факт дав підставу наполягати на необхідності урахування показників ринку праці при аналізі всіх кількісних показників економічного розвитку регіонів.

Перевірка узгодженості результатів за коефіцієнтом конкордації Кендала ($W = 0,926$) підтвердила коректність проведеного ранжирування. Розбіжності у результатах ранжирування, проведеного трьома методами є несуттєвими.

Результати аналізу ефективності економічної діяльності регіонів України за ВРП дозволили засвідчити значну розбалансованість економічної діяльності регіонів, що робить показник ВРП в цілому некерованим, а це, у свою чергу, істотно знижує дієвість регіональної економічної системи.

Порівняння ранжирування стандартизованих показників ВРП, виміряних у абсолютних одиницях та у розрахунку на одну особу

Ранжирування за абсолютними показниками		Ранжирування за відносними показниками	
Ранг	Регіон	Ранг	Регіон
1	м. Київ	1	м. Київ
2	Дніпропетровська обл.	2	Полтавська обл.
3	Харківська обл.	3	Дніпропетровська обл.
4	Донецька обл.	4	Київська обл.
5	Полтавська обл.	5	Запорізька обл.

З метою проведення поглибленого аналізу рівня економічного розвитку регіонів України, окрім ВРП та частки зайнятого населення за регіонами України (ЗН), запропоновано обрати серед множини факторів наступні: обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання (ОРП); обсяг виробленої будівельної продукції (ОБП); обсяг реалізованої сільськогосподарської продукції (ОСП) як в абсолютних одиницях, так і виміряних на душу населення; капітальні інвестиції (КІ).

Для остаточної оцінки рівня економічного розвитку регіонів України запропонована не класична оцінка за інтегральними показниками, оскільки рівень кожного стандартизованого показника всередині групи може принципово відрізнятись. Оцінку остаточного рівня проведено ранжируванням сукупних рангів за множиною обраних показників економічного розвитку регіонів. З цією метою було сформовано таблицю остаточних рангів. На підставі проведеного ранжирування регіонів України та спостережень виявлено, що протягом 7 останніх років, Харківський регіон за основними показниками економічної діяльності посів 4 місце серед 25 регіонів України.

SWOT-аналіз економічного потенціалу дозволив визначити перспективи формування стратегії управління економічним розвитком Харківського регіону (табл. 2).

SWOT-аналіз економічного потенціалу розвитку Харківського регіону

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
1	2
1. вигідне географічне розташування на перетині автомобільних і залізничних шляхів; 2. центром регіону є мегаполіс загальнодержавного значення (м. Харків), який має потужний ринок збуту для місцевих товаровиробників; 3. розвинута транспортна інфраструктура; 4. висококваліфікована робоча сила 5. висока частка економічно активного населення; 6. диверсифікованість економіки регіону; 7. наявність великої кількості ВНЗ, науково-дослідних установ, бізнес-інкубаторів тощо;	1. високий рівень фізичного зносу основних фондів у промисловості; 2. складна соціально-економічна ситуація на території деяких районів області; 3. зношена інфраструктура мереж електро-, газо-, тепло-, водопостачання; 4. недостатні потужності наявних підприємств та комплексів по видобутку та переробці корисних копалин; 5. вплив кваліфікованої робочої сили; 7. енерго- та ресурсоємність промисловості; 8. економічна залежність великих підприємств від

Продовження табл. 2

1	2
8. наявність розвинутого багатогалузевого промислового комплексу; 9. зростання кількості підприємств з іноземним капіталом; 10. інвестиційна привабливість регіону та зростання обсягів іноземних інвестицій; 11. наявність підприємств, що займаються впровадженням власних наукових розробок; 12. наявність у регіоні покладів природного газу та потенціалу видобутку сланцевого газу	політичних рішень та зовнішньої кон'юнктури
Можливості (О)	Загрози (Т)
1. доступ до ринків ЄС та СНД; 2. створення сприятливого інвестиційного та бізнес-клімату у регіоні; 3. залучення доходів від експлуатації газових родовищ для економічного та соціального розвитку регіону; 4. альтернативне енергозабезпечення підприємств та населення на основі власного природного газу; 5. нарощування кадрового потенціалу у всіх галузях економіки регіону; 6. подальше створення та розвиток бізнес – інкубаторів, наукових та промислових парків; 7. зростання кількості високотехнологічних та інноваційно активних підприємств та комплексів; 8. швидке впровадження науково-технічних розробок по всіх видах економічної діяльності регіону; 9. зацікавленість місцевих органів влади у підтримці підприємництва в регіоні 10. вихід промислової продукції на європейський та міжнародний ринки	1. непередбачуваність економічної та політичної ситуації в країні; 2. недостатнє використання вигідного географічного розташування та геополітичного положення регіону; 3. відтік кваліфікованих кадрів за межі регіону та країни; 4. наявність тенденцій до монополізації окремих секторів економіки регіону місцевими фінансово-промисловими групами 5. зниження обсягів видобутку природного газу через виснаження запасів великих родовищ та висока залежність від його імпорту; 6. зростання цін на енергоносії; 7. збільшення кількості іноземних власників на стратегічних промислових підприємствах; 8. погіршення рівня промислового виробництва через низьку конкурентоспроможність продукції

Прогнозування динаміки зміни частки зайнятого населення в Харківському регіоні дозволило зробити висновки, що на підставі статистичних спостережень протягом 2013 – 2019 рр., частка зайнятого населення до 2024 р. буде збільшуватися на 4% щорічно.

За результатами проведеного аналізу визначено, що особливості демографічної структури Харківської області (перебільшення у 4,5 рази міського населення над сільським) дають підставу вважати пріоритетними видами економічної діяльності промисловість (особливо переробну) та будівництво, як привабливі галузі для залучення інвестицій.

У третьому розділі «Методичне забезпечення формування стратегії управління економічним розвитком регіонів» запропоновано методичний підхід до оцінки управління економічним розвитком регіонів, розвинуто методичні положення з формування стратегії управління економічним розвитком регіонів та розроблено інституціональне забезпечення формування стратегії управління економічним розвитком регіонів.

Проведені дослідження дозволили розробити методичний підхід до оцінки рівня управління економічним розвитком регіону, який задовольняє умовам визначеності, та можливості прогнозувати зміну рівня ключових показників внаслідок зміни величин обраних критеріїв. Згідно з даним підходом, рівень управління економічним розвитком Харківського регіону у роботі запропоновано оцінювати за двома ключовими показниками:

рівнем конкурентоспроможності регіону (пріоритетних видів економічної діяльності);

рівнем ВРП на душу населення.

Для оцінки рівня конкурентоспроможності регіону запропоновано наступний алгоритм:

вибір результуючого показника (основного критерію) оцінки рівня конкурентоспроможності регіону;

емпіричний вибір факторів впливу на рівень конкурентоспроможності регіону;

виявлення функціональної залежності результуючого показника від факторів впливу;

виявлення чинників, що обумовлюють зміну факторів впливу на рівень конкурентоспроможності регіону;

формування суперпозиції функції, що відображає залежність результуючого показника від факторів впливу та їхніх чинників;

факторний аналіз результуючого показника конкурентоспроможності регіону з виявленням напрямку та степені впливу обраної множини факторів із виявленням напрямку та ступенем впливу обраної множини факторів.

Апробація запропонованого методичного підходу на прикладі Харківської області показала, що за проведеним рейтингуванням регіонів України різними алгоритмами, Харківська область за основними показниками економічної діяльності посіла 4 місце серед 25 регіонів. При діагностиці перспектив розвитку Харківського регіону було встановлено, що серед тих галузей, що дали найсуттєвіший внесок в обсяг реалізованої продукції, товарів, послуг можна виокремити промисловість та будівництво. Їхній сукупний внесок в внесок в обсяг реалізованої продукції, товарів, послуг в 2018 р. становив 40,5%. Саме ці галузі виявилися найпривабливішими при залученні капітальних інвестицій – майже половина всіх інвестицій (48,2%) в 2018 р. отримали будівництво та промисловість.

Визначено, що за оптимістичним сценарієм валовий регіональний продукт має збільшитися на 23,0%, що цілком відповідає встановленій тенденції. Найбільший позитивний вплив на результуючий показник дає обсяг реалізованої промислової продукції (15,2 %) та обсяг будівельної продукції (1,9 %). Але не викликає сумнівів, що карантинні обмеження негативно вплинули на показники діяльності всіх галузей економіки. Припущення, зроблені в роботі, можуть не відповідати реальній ситуації,

але, навіть за ними валовий регіональний продукт має зменшитися на 4,5 % (проти щорічного збільшення на 23 %).

Таким чином, запропонований методичний підхід до оцінки рівня конкурентоспроможності, як складової економічного розвитку, дозволяє виявити саме ті показники, вплив яких на рівень конкурентоспроможності регіону є найбільшим.

Обґрунтовано, що методичне забезпечення формування СУЕРР Харківського регіону має бути адекватним поставленим пріоритетним стратегічним цілям, спрямованим на досягнення певного рівня конкурентоспроможності та ділової активності регіональної економічної системи. У зв'язку з цим першочерговим завданням формування СУЕРР є створення стратегічної платформи та визначення системоутворюючих факторів регіонального економічного розвитку.

Структура стратегічної платформи складається з: резюме аналізу ситуації; ключових внутрішніх і зовнішніх чинників (SWOT-аналіз); стратегічного фокусування; концепції (баченні) розвитку; стратегічних цілей розвитку.

Системоутворюючі фактори регіонального економічного розвитку запропоновано розподіляти на два блоки: основний та додатковий.

До основних системоутворюючих факторів економічного розвитку регіону віднесено економіко-технологічні (ресурсні) фактори: економічні, науково-технічні, технологічні, інноваційні.

До додаткових факторів віднесено: соціально-політичні, природно-екологічні, часу і простору, впливу на суспільну думку, управлінські.

Функціональний зв'язок сукупності основних факторів, що визначають стан економічного розвитку регіону ($C_{ЕРР}$), можна відобразити такою емпіричною залежністю:

$$C_{ЕРР} = f(\Phi_{ЗН}, \Phi_{ВС}, \Phi_{ЕРР}, \Phi_{СС}, \Phi_{МР}, \Phi_{Е}, \Phi_{З}, \Phi_{НХ}), \quad (9)$$

де: $\Phi_{ЗН}$ – фактори зовнішнього середовища; $\Phi_{ВС}$ – фактори внутрішнього середовища; $\Phi_{ЕРР}$ – фактори економічного потенціалу регіону; $\Phi_{СС}$ – фактори соціального стану; $\Phi_{МР}$ – фактори можливостей розвитку; $\Phi_{Е}$ – фактори ефективності; $\Phi_{З}$ – фактори загроз; $\Phi_{НХ}$ – фактори непередбачуваного характеру.

Доведено, що при формуванні СУЕРР особливу увагу слід приділяти факторам загроз та факторам непередбачуваного характеру, тобто тим, які негативно впливають на економіку регіону. Отже, формування СУЕРР має бути спрямоване на досягнення максимального рівня конкурентоспроможності промислового потенціалу Харківського регіону за умови врахування соціальних аспектів розвитку та підвищення рівня ВРП при наявних ресурсах та можливостях.

Визначено, що Харківський регіон входить в п'ятірку лідерів за рівнем ВРП та займає четверте місце серед регіонів України. Тому, Харківському регіону особливу увагу слід приділити тим видам економічної діяльності, які обрані пріоритетними: промисловість та будівництво, які є привабливими для залучення інвестицій.

Конкуентоспроможність промислового комплексу Харківського регіону визначається певними факторами впливу, основними з яких є: обсяг реалізованої продукції промисловими та будівельними підприємствами регіону; обсяг капітальних інвестицій у промисловість та будівництво; регіональна інфраструктура; рівень екологічної безпеки виробництва; смарт-спеціалізація у промисловості та будівництві.

Обґрунтовано, що організація процесу формування та реалізації СУЕРР має бути чітко систематизована та представляти собою механізм, який дозволить вирішити цілий комплекс завдань, пов'язаних із науково-методичним обґрунтуванням та розробкою практичних рекомендацій щодо реалізації стратегії з урахуванням особливостей реального сектору економіки Харківської області (рис. 2).

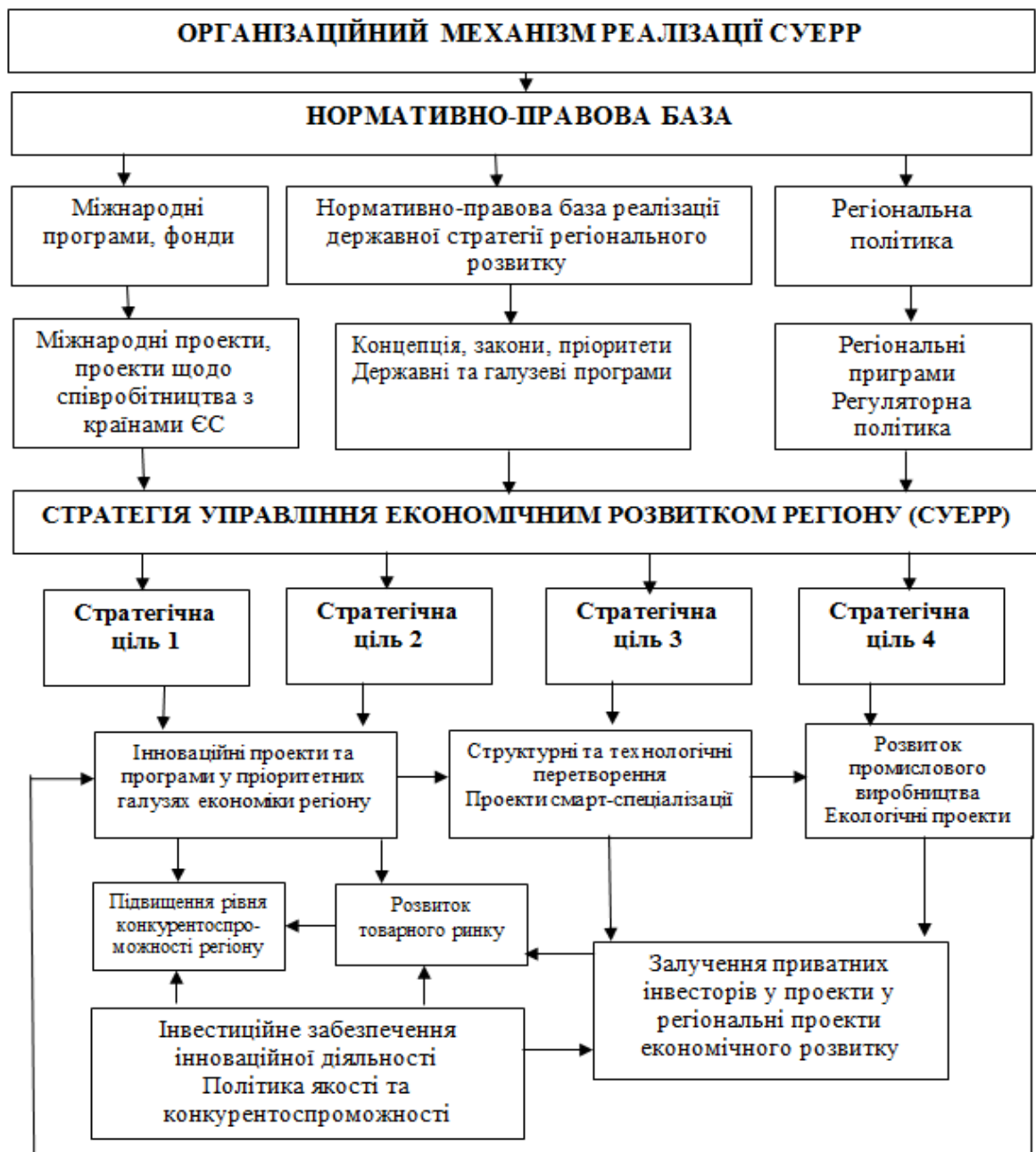

Рис. 2. Структура організаційного механізму реалізації СУЕРР Харківського регіону

Визначено, що враховуючи певні особливості географічного розташування та потужний науково-виробничий потенціал Харківського регіону, значним джерелом фінансового забезпечення реалізації СУЕРР можуть стати кошти приватних інвесторів у рамках реалізації регіональних інвестиційних проектів із застосуванням інструментів державно-приватного партнерства. У свою чергу, регіональним органам державної влади Харківської області слід більше уваги приділяти проектам ДПП, як перспективному напрямку реалізації регіональних стратегій економічного зростання.

Проведений аналіз нормативно-правового забезпечення економічного розвитку регіонів та регіональної економічної політики, дозволи сформувавши його певні групи, а саме: загальне, спеціальне, бюджетне, планувальне, статусне, інвестиційне законодавство, законодавство для окремих територій та окремих інструментів розвитку. Побудовано модель практичного застосування діючого законодавства щодо формування стратегії управління економічним розвитком регіонів (СУЕРР) (рис. 3).

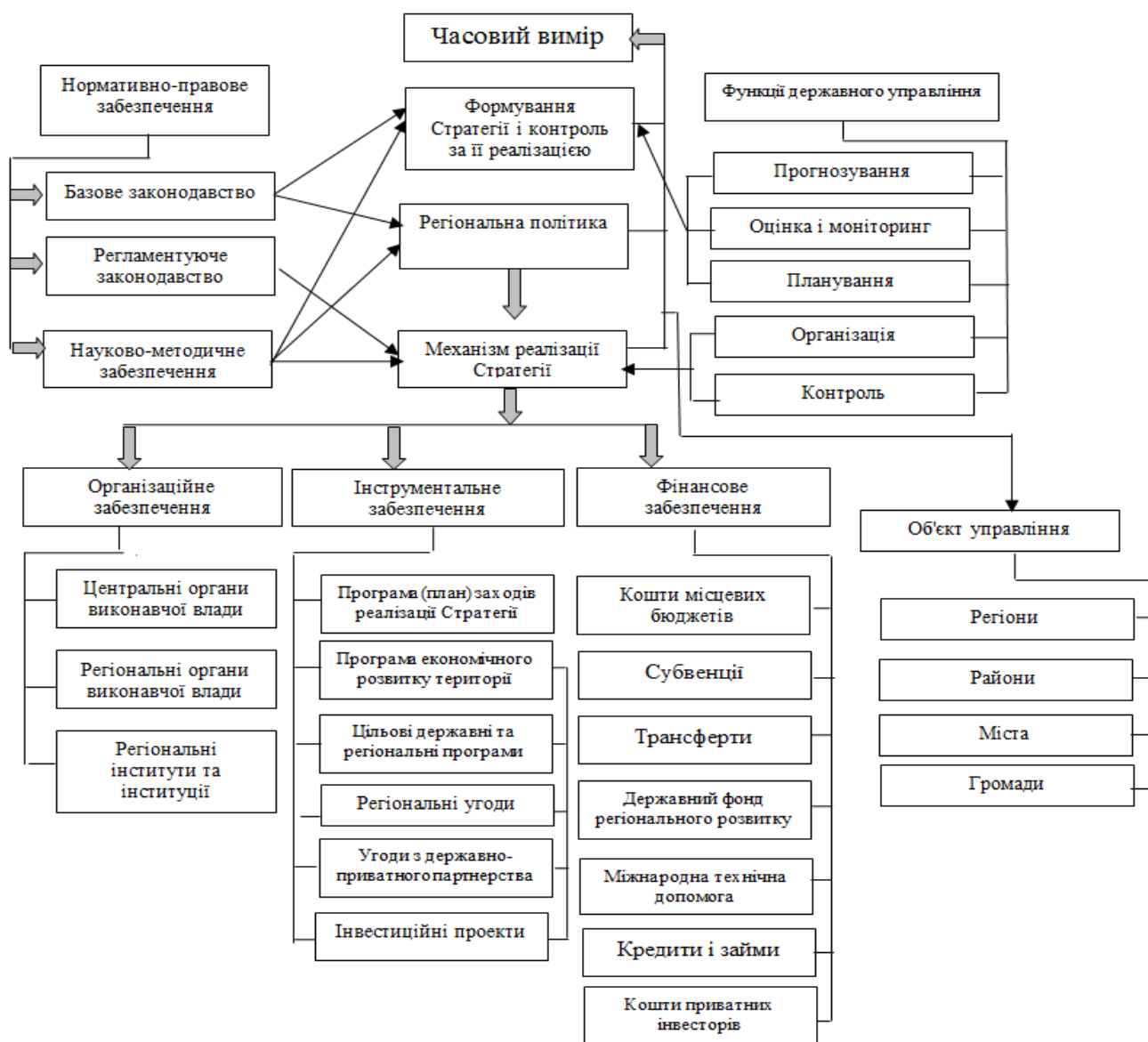

Рис. 3. Структурно-логічна модель практичного застосування діючого законодавства щодо формування стратегії управління економічним розвитком регіонів

Обґрунтовано, що формування стратегії управління економічним розвитком будь якого регіону базується на реалізації певних стратегічних цілей. Стратегічні цілі визначаються на основі загальної концепції розвитку регіональної економічної системи.

Проведене дослідження дозволило визначити, що для Харківського регіону такими пріоритетними стратегічними цілями мають бути:

Стратегічна ціль 1. Перетворення Харківського регіону на один з найбільш інноваційних та конкурентоспроможних регіонів країни;

Стратегічна ціль 2. Трансформація збиткових підприємств та галузей шляхом їх модернізації на основі впровадження інноваційних технологій;

Стратегічна ціль 3. Диверсифікація економіки регіону на основі впровадження смарт-спеціалізацій та підтримки нових високотехнологічних підприємств;

Стратегічна ціль 4. Залучення приватних інвесторів у проекти у розвитку промислового виробництва та у галузі смарт-спеціалізації та екології.

Таким чином, система інституціонального забезпечення СУЕРР передбачає комплексність розвитку всіх регіонів країни, оптимізацію розміщення продуктивних сил по території країни та вирівнюванню умов господарювання та життєдіяльності людини.

ВИСНОВКИ

Результатом дисертаційної роботи є узагальнення теоретичних положень і розробка методичних рекомендацій щодо формування та реалізації стратегії управління економічним розвитком регіонів. В результаті проведеної роботи отримані наступні висновки:

1. Проведено теоретичне узагальнення сутності та ознак економічного розвитку в умовах ринкових відносин, який передбачає наявність певної мети, мотивації та засобів її досягнення, забезпечує довгострокову позитивну динаміку макроекономічних показників, соціальне благополуччя громадян, а також екологічну безпеку. Визначено, що економічний розвиток – це складне багатоаспектне поняття, під яким слід розуміти прогресивну зміну складу, взаєморозташування і взаємодії елементів, рівня і якості функціонування економічної системи, що підвищують її ефективність.

2. Ґрунтуючись на аналізі наукових досліджень у сфері стратегічного управління та регіональної економіки, визначено особливості формування стратегії управління економічним розвитком регіонів, яка є важливим інструментом прийняття функціональних управлінських рішень обґрунтовано і виважено. Доведено, що управління розвитком певної соціально-економічної системи спрямовується на забезпечення саме прогресивних змін, але в кризових умовах має також запобігати негативним змінам, що уповільнюють або відтермінують економічне зростання, а як слідство – й економічний розвиток. Визначено, що стратегія управління економічним розвитком регіонів повинна мати не тільки плани, а й результати від конкретних управлінських дій, визначених стратегічним планом.

3. Дослідження системних проблем сучасного управління економічним розвитком регіонів України, дозволило обґрунтувати, що інтегрованим статистичним показником,

який характеризує рівень економічної діяльності та економічний розвиток регіону є валовий регіональний продукт (ВРП), що вимірюється вартістю товарів та послуг, які вироблені регіоном для кінцевого споживання. На підставі ранжирування регіонів за стандартизованими показниками абсолютного значення валового регіонального продукту виділено п'ятірку регіонів з найвищими значеннями відповідних показників – м. Київ, Дніпропетровська, Харківська, Донецька та Полтавська області; та п'ятірку регіонів з найнижчими значеннями відповідних показників – Чернівецька, Тернопільська, Закарпатська, Херсонська та Волинська області. За результатами аналізу ефективності економічної діяльності регіонів України за ВРП виявлена значна розбалансованість економічної діяльності регіонів.

4. Запропоновано методичний підхід до оцінки рівня управління економічним розвитком регіону (на прикладі Харківської області), який дозволяє виявити саме ті показники, вплив яких на рівень конкурентоспроможності регіону, як ключового чиннику економічного розвитку, є найбільшим. Результати факторного аналізу за представленим алгоритмом дозволяють виявити ступень та напрям впливу кожного з обраних чинників на результуючий показник.

5. Розроблено методичне забезпечення формування та реалізації стратегії управління економічним розвитком Харківського регіону, реалізація якого на практиці надає можливість усунути проблемні питання, які виникають у представників органів державної влади при вирішенні тих чи інших проблем інституціонального характеру з забезпечення формування та реалізації регіональних стратегій розвитку; для представників бізнесу – розроблені практичні рекомендації щодо реалізації проектів в рамках СУЕРР Харківської області, що дозволять визначитися з питаннями економічної доцільності та правомірності того чи іншого проекту; для приватних інвесторів – практична спрямованість наведених методичних рекомендацій є обґрунтуванням гарантій надійності ведення бізнесу та перспективності вкладення інвестицій в промисловість та будівництво області.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Мазур (Швед) А. Б. Практичні аспекти публічного управління в контексті сталого розвитку : монографія / [В.М. Бабаєв, М.М. Новікова, С.І. Чернов та ін.]. Харків: «Друкарня Мадрид», 2019. 238 с. (підрозділ 1.3.), С. 36–50.

2. Мазур (Швед) А. Б. Маркетингові дослідження сталого розвитку в умовах глобальних викликів : монографія / [М.М. Новікова, М.В. Боровик, Т.М. Бурмака і ін.], за ред. М.М. Новікової. Харків: Видавництво «Точка», 2018. 240 с. (підрозділ 2.3.), С. 129–141.

3. Мазур (Швед) А.Б. Управління сталим розвитком в умовах глобальних викликів: методологія та практика : монографія / [М.М. Новікова, Н.О. Кондратенко, В.С. Шевченко і ін.], за ред. І.М. Писаревського. Харків: «Друкарня Мадрид», 2017. 334 с.

(підрозділ 2.4), С. 113–134.

Статті в іноземних виданнях і наукових фахових виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз даних:

4. Швед А. Б. Методичний підхід до оцінки сучасного рівня управління економічним розвитком регіонів України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2020. № 16 (44). С. 118–125. (включено до: *Index Copernicus, EBSCO, Google Scholar та ін.*).

5. Швед А. Б. Перспективні напрями формування стратегії управління економічним розвитком Харківського регіону. *Економічний простір*. 2020. № 157. С. 75–84. (включено до: *Index Copernicus*).

6. Novikova M., Kozyrieva O., Novikov D., Mazur A. Innovative Approaches to Economic Development of the Regions of Ukraine. 34th IBIMA Conference «Vision 2025: Education Excellence and Management of Innovations through Sustainable Economic Competitive Advantage»: 13-14 November 2019, Madrid, Spain. Part 12. P. 9791–9803. (зарубіжне видання країни ЄС, включено до: *Scopus*).

Особистий внесок: обґрунтовано особливості методичного підходу до стимулювання економічного розвитку регіонів України на інноваційній основі.

7. Швед А. Б. Напрями інституціонального забезпечення управління економічним розвитком. *Бізнес Інформ*. 2019. № 10. С. 83–88. DOI: 10.32983/2222-4459-2019-10-83-88 (включено до: *Index Copernicus, DOAJ, Google Scholar та ін.*).

8. Швед А. Б. Оцінка рівня управління економічним розвитком Харківського регіону. *Моделювання регіональної економіки*. 2019. № 3. С. 172–179. (включено до: *Index Copernicus*).

9. Новікова М. М., Швед А. Б. Методичне забезпечення формування та реалізації стратегії управління економічним розвитком регіону. *Моделювання регіональної економіки*. 2019. № 2. С. 194–201. (включено до: *Index Copernicus*).

Особистий внесок: розроблено складові методичного забезпечення формування та реалізації стратегії управління економічним розвитком регіону.

10. Мазур (Швед) А. Б. Узагальнення та аналіз показників економічного розвитку регіонів України. *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 80–85. (включено до: *Index Copernicus, DOAJ, Google Scholar та ін.*).

11. Мазур (Швед) А. Б. Теоретичні аспекти управління економічним розвитком регіонів України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 12. С. 374–377. (включено до: *Index Copernicus*).

12. Мазур (Швед) А. Б. Управління економічним розвитком регіонів України. *Науковий фаховий економічний журнал «Соціальна економіка»*. 2016. № 2. Т. 52. С. 103–108.

13. Мазур (Швед) А. Б. Державні механізми стимулювання економічного розвитку регіонів України. *Actual problems of globalization: Collection of scientific articles*. Midas S.A., Thessaloniki, Greece, 2016. С. 123–125. (зарубіжне видання країни ЄС, включено

до: *Science Index, Conference Proceedings Citation Index – Social Sciences & Humanities*).

14. Мазур (Швед) А. Б. Узагальнення закордонного досвіду щодо енергозбереження як основної умови ефективного енергоменеджменту. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія економічні науки*. 2015. Вип. 15. Ч. 2. С. 23–26. (включено до: *Index Copernicus, Google Scholar*).

Праці апробаційного характеру:

15. Швед А. Б. Вплив державної політики на управління економічним розвитком регіонів // *Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Формування ефективних механізмів управління в умовах трансформації соціально-економічних систем»* (Харків, 12 березня 2020 р.), 2020. 220 с., С. 150–152.

16. Новікова М. М., Швед А. Б. Складові управління економічним розвитком регіонів // *Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі: Збірник тез IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю* (Кременчук, 13-15 березня 2020 р.). Кременчук: КрНУ, 2020. 154 с., С. 77–79.

Особистий внесок: досліджено інструментарій управління економічним розвитком регіонів та особливості його формування.

17. Швед А. Б. Проблеми та перспективи економічного розвитку регіонів України // *Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку : матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (25 жовтня 2019 р.). Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2019. 308 с., С. 305–307.

18. Мазур (Швед) А.Б. Аналіз методичних підходів до визначення рівня економічного розвитку регіонів України // *Перспективи та пріоритети розвитку економічних системи в умовах нестабільності: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Дніпро, 15 грудня 2018 р.). Дніпро: НО "Перспектива". Ч.1, 2018. С. 106–109.

19. Мазур (Швед) А. Б. Визначення показників та цілій регіонального економічного розвитку // *Матеріали XX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Інновації XXI століття»* (Вінниця, 25 травня 2018 р.). Ч. 2, 2018. 68 с., С. 46–49.

20. Мазур (Швед) А. Б. Управління розвитком територіальних соціально-економічних систем // *Матеріали I Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції присвяченої 95-річчю Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова «Інновації в управлінні соціально-економічним розвитком»* (5 березня 2018 р.). Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. С. 467–469.

21. Мазур (Швед) А. Б. Особливості економічного розвитку Харківського регіону // *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Сучасні інноваційно-інвестиційні механізми розвитку національної економіки»* (26 жовтня 2017 р.). Ч. 1. Полтава: ФОП Пусан А.Ф., 2017. 372 с., С. 192–194.

22. Мазур (Швед) А. Б. Державне регулювання економічного розвитку регіонів України // Сталій розвиток в умовах глобальних викликів : матеріали Всеукраїн. наук.-практ. інтернет конф. (Харків 7-8 квітня 2017 р.). Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. С. 104–105.

АНОТАЦІЯ

Швед А. Б. Теоретико-методичні аспекти формування стратегії управління економічним розвитком регіонів. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України. – Харків, 2021.

Досліджено сутність поняття «економічний розвиток», який розуміється як цілеспрямована, прогресивна зміна складу, взаєморозташування і взаємодії елементів, рівня і якості функціонування економічної системи, що підвищують її ефективність.

Визначено особливості формування стратегії управління економічним розвитком регіонів. Доведено, що управління розвитком певної соціально-економічної системи спрямовується на забезпечення саме прогресивних змін, але в кризових умовах має також запобігати негативним змінам, що уповільнюють або відтермінують економічне зростання й економічний розвиток.

Ідентифіковано системні проблем сучасного рівня управління економічним розвитком регіонів України. Аналіз ефективності економічної діяльності регіонів України за ВРП підтвердив значну розбалансованість економічної діяльності регіонів.

Розроблено методичне забезпечення формування та реалізації стратегії управління економічним розвитком Харківського регіону, яке надає можливість усунути проблемні питання для представників органів державної влади, для представників бізнесу та приватних інвесторів.

Ключові слова: стратегія, економічний розвиток, управління, регіон, потенціал, методичне забезпечення, ефективність, діяльність, оцінка.

АННОТАЦИЯ

Швед А. Б. Теоретико-методические аспекты формирования стратегии управления экономическим развитием регионов. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 - развитие производительных сил и региональная экономика. - Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины. - Харьков, 2021.

Исследована сущность понятия «экономическое развитие», которое понимается как целенаправленное, прогрессивное изменение состава, взаиморасположение и взаимодействия элементов, уровня и качества функционирования экономической системы, повышающее ее эффективность.

Определены особенности формирования стратегии управления экономическим развитием регионов. Доказано, что управление развитием определенной социально-экономической системы направлено на обеспечение именно прогрессивных изменений, но в кризисных условиях должно также предотвратить негативные изменения, замедляющие или отсрочивающие экономический рост и экономическое развитие.

Идентифицированы системные проблемы современного уровня управления экономическим развитием регионов Украины. Анализ экономической деятельности регионов Украины по ВРП подтвердил значительную разбалансированность экономической деятельности регионов.

Разработано методическое обеспечение формирования и реализации стратегии управления экономическим развитием Харьковского региона, которое позволяет устранить проблемные вопросы для представителей органов государственной власти, бизнеса и частных инвесторов.

Ключевые слова: стратегия, экономическое развитие, управление, регион, потенциал, методическое обеспечение, эффективность, деятельность, оценка.

ANNOTATION

Shved A. B. Theoretical and methodological aspects of forming a strategy for managing the economic development of regions. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economics, specialty 08.00.05 – Development of Productive Forces and Regional Economics. – Research Center of Industrial Problems of NAS of Ukraine, Kharkiv, 2021.

The essence of the concept of "economic development", which is understood as a purposeful, progressive change in the composition, location and interaction of elements, level and quality of the economic system, increasing its efficiency. Peculiarities of formation of strategy of management of economic development of regions are defined. It is concluded that the management of the development of a particular socio-economic system is aimed at ensuring progressive change, but in a crisis should also prevent negative changes that slow down or delay economic growth, and as a consequence – and economic development.

A study of systemic problems of the current level of management of economic development of the regions of Ukraine. Given the results of the analysis of the efficiency of economic activity of the regions of Ukraine for GRP, a conclusion is made about the significant imbalance of economic activity of the regions.

Methodological support for the formation and implementation of a strategy for managing the economic development of the Kharkiv region has been developed, which will provide an opportunity to eliminate problematic issues for government officials, business representatives and private investors.

As a result of the study, it was concluded that the state regional policy should be aimed at creating self-sufficient strong regions, with strong economies and financial capabilities, in order to achieve a synergistic effect with the judicious use of tools and methods of management influence.

Keywords: strategy, economic development, management, region, potential, methodological support, efficiency, activity, evaluation.